

పోతనభాగవతంలో రసగుళికలు

- ఆర్.శర్మ దంతుర్తి

59 వ భాగం

దక్ష ప్రజాపతి - 8

వీరభద్రుడు

యజ్ఞశాలలో తనకి జరిగిన అవమానం మనసులో ముల్లలా గుచ్చుకున్నాక దక్షుణ్ణి ప్రజాపతి అని గర్వం కూడదని చెప్పి శివుడెంతటివాడో చెప్పాక యోగ మార్గంలో దేహం చాలించింది సతీదేవి. అది చూసి, తిరగబడదామనే ప్రమధగణాలని భృగు మహర్షి అభిచార హోమం చేసి వెళ్ళగొట్టాడు. ఇక్కడ ఇలా జరిగినదంతా నారదుడు కైలాసంలో ఉన్న శివుడికి మాట చేరవేసాక అది విన్న శివుడు ఏం చేసాడో చూద్దాం.

ఇక్కడనుంచి ఇంక అంతా పోతనలో శివభక్తుడే కనిపించేది. “సిరికింజెప్పడు శంఖ చక్ర యుగమున్..., ఎవ్వనిచే జనించు జగమెవ్వనిలోపలనుండు లీనమై” అనే ద్రాక్షాపాకం రాసిన పోతన అసలు ఇటువంటి నారికేళాపాకం కూడా రాయగలడా అనిపించకమానదు. అదే పోతన కవితాపటిమలో అడుగడుగునా కనిపించే ‘పలికించెడు వాడు రామభద్రుడట’ అనే భువన సమ్మోహనాస్తం.

శా. ఆద్యం దుగ్రుండు నీలకంఠుఁ డిభదైత్యారాతి దష్టోష్టుఁడై
మాద్యద్వారి మృగేంద్ర ఘోషమున భీమప్రక్రియన్ నవ్వుచున్
విద్యుద్వహ్ని శిఖాసముచ్చయరుచిన్ వెల్గొందు చంచజ్జటన్
సద్యః క్రోధముతోడఁ బుచ్చివయిచెన్ క్షాచక్ర మధ్యంబునన్.

[4.105]

ఆదిదేవుడూ, ఉగ్రుడూ, నీలకంఠుడూ, గజాసురుణ్ణి (ఇభ+దైత్యారాతి) సంహరించినవాడూ అయిన శివుడు పెదవి కరుచుకుంటూ (దష్టోష్టుడై) మదించిన సింహంలాగా (మాద్యత్+భూరి+మృగేంద్ర) భయంకరంగా (భీమ ప్రక్రియన్) నవ్వుతూ, మెరుపుల మంటలాగా వెలిగే ఓ జటని జటాజూటం లోంచి తీసి, అప్పటికప్పుడు వచ్చిన (సద్యః క్రోధముతోడ) కోపంతో భూమి (క్షా - భూమి, చక్ర) మీద కొట్టాడు. గమనించారా? శివుడు ఎల్లవేళలా కోపంతో ఉండేవాడు కాదు. అసలు సదాశివుడు అంటే మంగళకరుడని అర్థం. అయితే ఈ కోపం ఎలా వచ్చింది? అప్పటికప్పుడు. ఎందుకంటే ఇంతకాలం చూసీ చూడకుండా వదిలేస్తే గర్వంతో దక్షుడు చేసిన పనికి. ఆ గర్వం తగ్గడానికి అదే ఆయుధం - భగవంతుణ్ణి అవమానించిన అదే గర్వం వల్ల అధోగతి రావడం ఆ క్రమంలోదే.

అంబరీషోపాఖ్యానంలో దూర్వాసుడు కృత్య అనే భూతాన్ని సృష్టించినట్టే, ఇక్కడ కూడా శివుడు ఒక జట తీసి వీరభద్రుణ్ణి సృష్టించాడు. అయితే గమనించవల్సింది ఏమిటంటే ఇక్కడ వీరభద్రుడి కార్యం దుష్టశిక్షణ. ఏదో చిన్న విషయానికి కోపం వచ్చి దూర్వాసుడిలా అమాయకుడైన అంబరీషుడితో “నా ప్రతాపం చూసుకో” అనడానిక్కాదు శివుడిలా చేయడానిక్కారణం. అదీకాక సృష్టించినవాడు సాక్షాత్తు లయకారుడైన సదా శివుడు. దానికి అడ్డు ఉండడానికి ఆస్కారంలేదు కదా? మరో విధంగా చెప్పాలంటే దక్షుడి గర్వమే వీరభద్రుడి రూపంలో ఆయన మీదకి తిరిగి వచ్చింది. దానికిభగవంతుడు సాక్షి మాత్రమే.

మరో విషయం ఏమిటంటే, తన భార్య అయిన సతీదేవి ఇలా అవమానం వల్ల కాలిపోయిందని తెల్సినా మూడో కన్ను విప్పి లోకాలన్నింటినీ దగ్ధం చేసాడా శివుడు? అలా ఎందుకు చేయడంటే – శివుడు లోకకల్యాణం కోసం లయకార్యం చేసే మంగళకరుడు. అంతేకానీ నాకు మూడోకన్ను ఉంది, నా ప్రాణం అయిన సతీదేవికి ఇలా అయింది కదా అని ఒక్కసారి దానితో చూసి లోకాలన్నింటినీ భస్మం చేసేవాడు కాదు. అదే సరిగ్గా ముందు సతీదేవి సభామధ్యంలో అందరితోనూ చెప్పినది. దీన్నే ‘నమఃశివాయచ, శివతరాయచ’ అని నమకం చెప్పింది.

వీరరసం తో ఈ పద్యం రాసేటప్పుడు పోతనలో శివభక్తుడు ఏ వృత్తం వాడాడో గమనించారా? శార్దూలం. అలాగే గజేంద్ర మోక్షంలో ఏనుగు గురించి రాసినవి చాలామటుకు – మత్తేభం వృత్తాలు. పోతన మహాభాగవతం రాసినప్పుడు ఇలా ఎంత జాగ్రత్త తీసుకున్నాడో ఆలోచిస్తే ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది.

ఇలా పెరికివేసిన రుద్రుని జటలోంచి వీరభద్రుడు బయటకొచ్చాడు. ఆ వచ్చినవాడెలా ఉన్నాడు? కింద సీసపద్యం నోరు తడబడకుండా చదవడానికి ప్రయత్నం చేయండి.

సీ. అభ్రంలిహోదభ విభ్ర మాభ్రభ్రమ;
కృన్నీలదీర్థ శరీర మమరఁ
బ్రజ్వలజ్వలన దీప్తజ్వాలికా జాల;
జాజ్వల్యమాన కేశములు మెఱయఁ
జండ దిగ్గేదండ శుండాభ దోర్దండ;
సాహస్ర ధృత హేతినంఘ మొప్ప
వీక్షణత్రయ లోకవీక్షణ ద్యుతి లోక;
వీక్షణతతి దుర్నిరీక్ష్యముగను

[4-107]

తే. గ్రకచ కరిన కరాళ దంష్ట్రలు వెలుంగ
ఘన కపాలాస్థి వనమాలికలును దనర
నఖిలలోక భయంకరుఁ డగుచు వీర
భద్రుఁ డుదయించె మాఱట రుద్రుఁ డగుచు.

[4-107.1]

ఆకాశాన్ని అంటుతోందేమో అనిపించే నల్లటి శరీరంతో (కృన్నీలదీర్ఘ శరీర), తల వెంట్రుకలు భగభగ మండే మంటల్లా ప్రకాశిస్తూంటే, దిగ్గజాల వంటి వేయు బాహువుల్లో అనేక ఆయుధాలు ధరించి, మూడు కన్నులతో, కపాలమాలాలతో, కోరలతో క్రోధం ఉట్టిపడుతూ, చూడ శక్యం కానివాడుగా (దుర్నిరీక్ష్మము) ఉదయించాడు. ఎలా ఉదయించాడు? మాటలు రుద్రుడగుచు – అంటే రెండో రుద్రుడిలాగా.

ఇటువంటి సీస పద్య రత్నాలని వందల కొద్దీ రాయడం వల్లే తి.తి.దే వారు ప్రచురించిన మహాభాగవతం ముందుమాటలో కరుణశ్రీ గారు “పోతన భాగవతాన్ని అద్భుతమైన “సీసా”ల్లో నింపి కడుపునిండా తాగమని మనకి అందించారు’ అంటారు.

తే. వీరభద్రుండు విహత విద్యేషి భద్రుఁ
డగుచుఁ దన వేయి చేతులు మొగిచి వినయ
మెనఁగ "నే నేమి చేయుదు? నెఱుఁగ నాకు
నానతి" మృన్న నతని కయ్యభవుఁ డనియె.

[4-108]

అలా ఉదయించిన వీరభద్రుడు శత్రుసంహారం చేయడానికి సిద్ధమై (విహత విద్యేషి భద్రుడగుచు), వేయి చేతులూ చోడించి వినయంగా అడిగాడు శివుణ్ణి, “తండ్రీ, నేనేం చేయాలి ఆనతి ఇవ్వండి,” అంటూ. దీని తర్వాత పద్యం లయకాలంలో శివుడెంతటివాడో చెప్పకనే చెప్పంది.

చ. "గురుభుజశౌర్య! భూరిరణకోవిద! మద్భటకోటి కెల్ల నీ
వరయ వరూధినీవరుఁడవై చని యజ్ఞము గూడ దక్షునిన్
బరువడిఁ ద్రుంపు; మీ వచట బ్రాహ్మణతేజ మజేయమంటివే
నరిది మదంశసంభవుఁడవై తగు నీకు నసాధ్య మెయ్యెడన్?"

[4-109]

శివుడిప్పుడు చెప్తున్నాడు వీరభద్రుడితో, “మిక్కిలి (గురు) భుజ శౌర్యం ఉన్నవాడివి, యుద్ధంలో నేర్పరివీ కనక (భూరిరణకోవిద) ఈ నా సేనకంతటికీ (మద్భటకోటికెల్ల) నాయకుడవే వెళ్ళి (నీవరయ వరూధినీ వరుడవై చని) యజ్ఞాన్నీ, దాన్ని చేసే దక్షుణ్ణి వెంఠనే నాశనం చేయి (పరువడి ద్రుంపు). అయితే అక్కడున్న బ్రహ్మవేత్తల తపఃశక్తి జయించలేనిదేమో అని సందేహిస్తావేమో సుమా, కానీ నువ్వు నాలోంచి పుట్టిన దుర్లభమైన (అరిదిన్) ఈశ్వరాంశ సంభూతుడివి, నీకు అసాధ్యం అన్నదే లేదు.

శివుడు ఇక్కడ బ్రహ్మవేత్తల గురించి ఎందుకు చెప్పాడో గమనించారా? నారదుడొచ్చి ఇలా “సతీదేవి ప్రాణం విడిచింది, అప్పుడు ప్రమథ గణాలు తిరగబడపోతే భృగుమహర్షి ‘అభిచార యోగం’ చేసి వీళ్ళందర్నీ పారదోలాడు” అని మాట చేరవేసాడు కదా? “మరి ఆ భృగుమహర్షి అంతటివాళ్ళని నేను జయించగలనా?” అనే సందేహమే వద్దు అని చెప్తున్నాడు.

అంటే లయ/ప్రళయ కాలంలో మొత్తం తుడిచిపెట్టుకుపోతూంటే అడ్డుకునేవారెవరూ లేరు – విష్ణు, బ్రహ్మ ఇంద్రాదులతో సహా. దీన్నే ముందు వ్యాసంలో శంకర భగవత్పాదుల సౌందర్య లహరి శ్లోకంలో చూసాం (విరించిః పంచత్వం ప్రజతి ... మహాసంహారేస్మిన్ విహరతి సతి త్వత్పతిరసౌ. సౌందర్యలహరి. 26). ఇదే విషయం మనం మహాభారతంలో కూడా చూడవచ్చు. యుద్ధం అయిపోయాక అశ్వథామ పాండవులనీ కృష్ణుణ్ణి తప్ప మిగతా అందర్నీ ఊచకోత కోసినప్పుడు, అక్కడ పరమశివుడు కనిపించి ఖడ్గం ఇస్తాడు ద్రోణపుత్రుడికి – వీళ్ళందర్నీ సంహరించమని. అదే లయం అంటే. దీన్నే

మరో విధంగా చెప్పాలంటే, అదృష్టం అనేది మనకి ఖచ్చితంగా ఒక సమయానికి రావచ్చు, రాకపోవచ్చు కానీ, యముడు మాత్రం తనకి పెట్టిన ముహూర్తానికి వచ్చితీరుతాడు ఏదో ఒక రూపంలో. అలా రావడానిక్కారణం కూడా మనమే (దక్షుడి అహంకారంలా, హిరణ్యకశిపుడి కోరికల్లాగా).

వ. అని కుపిత చిత్తుండై యాజ్ఞాపించిన "నట్లకాక" యని.

[4-110]

అలా శివుడు కోపంతో - కుపిత చిత్తుండై - ఆజ్ఞాపించేసరికి వీరభద్రుడు 'అలాగే జరుగుతుంది గాక' అని బయల్దేరేముందు,

చ. అనఘుడు రుద్రుఁ జేరి ముదమారఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి వీ
ఙ్గాని యనివార్య వేగమునఁ గుంభిని గ్రక్కడలన్ రుళంఝుళ
ధ్వని మణినూపురంబులు పదంబుల మ్రోయఁగ భీషణప్రభల్
దనరఁ గృతాంత కాంతకశితస్ఫుట శూలముఁ బూని చెచ్చెరన్.

[4-111]

పుణ్యాత్ముడైన (అనఘుడు) వీరభద్రుడు బయల్దేరేముందు శివుడికి సంతోషంగా (ముదమార) ప్రదక్షిణం చేసి మహావేగంతో భూమి అదిరిపోతుండగా (వేగమునఁ గుంభిని గ్రక్కడలన్) బయల్దేరాడు. ఆయన అలా వెళ్తూంటే పాదాలకు తొడిగిన మణులు తాపిన అందెలు రుళంఝుళమంటూ మ్రోగుతున్నాయి. చేతిలో యముణ్ణి సైతం అంతం చేయగల్గిన వాడి శూలం (కృతాంతక=యముని సైతం; అంతక = అంతం చేసే; శిత = వాడి; స్ఫుట = స్పష్టమయ్యే, శూలము) ధరించి ఉన్నాడు.

చ. సరభసవృత్తి నట్లరుగు సైన్యపదాహత ధూత ధూళి ధూ
సరిత కుబేరదిక్టటము సభ్యులు దక్షుఁడుఁ జూచి "యెట్టి భీ
కర తమ" మం చనం "దమముగాదు, రజఃపటలం" బటంచు ని
వ్వెఱపడి పల్కి రాత్మల వివేకవిహీనతఁ బొంది వెండియున్.

[4-112]

అలా వీరభద్రుడి సైన్యం యజ్ఞశాలకేసి వస్తూంటే దక్షుడూ, సభ్యులూ దుమ్ముకొట్టుకుపోయిన ఉత్తర దిక్కుకేసి చూస్తూ ఇలా అనుకున్నారు. ఇంత కారు చీకటి ఎలా వచ్చింది? అబ్బే చీకటి (దమము) కాదు దుమ్ము అనుకుంటూ వివేకం పోగొట్టుకున్నారు. ఈ పద్యంలో ఉత్తర దిక్కు అనేదాన్ని పోతన ఎలా వాడాడో గమనించారా? కుబేర దిక్టటము - కుబేరుడు ఉండే దిక్కు- ఉత్తరపు దిక్కు.

వచ్చే వ్యాసంలో వీరభద్రుడిచేత దక్ష యజ్ఞం వినాశం, మిగిలిన కథా చూద్దాం.

పోతన భాగవతం ఇంటర్నెట్లో ఇక్కడ చూడవచ్చు: <http://telugubhagavatam.org/>

(కొనసాగింపు వచ్చే సంచికలో)

COMMENTS